

Vastine kirjoitukseen: "Raha ei pelasta kehitysmaita"

Haluaisin jatkaa keskustelua, jonka professori Juhani Koponen avasi artikkelissaan Helsingin Sanomien [Sunnuntaidebatti](#) -palstalla 17.4.2005.

Professori Koponen kirjoittaa, että

"1990-luvulla kehitysyhteistyöhankkeista tehdyt arvioinnit osoittavat, etteivät tämän politiikan kehitystulokset ja -vaikutukset olleet suhteessa satsattuihin voimavaroihin"

Kehitysyhteistyön historiassa on todella nähty paljon tehottomuutta.

Hankemuotoisen yhteistyön vaikuttavuutta on erityisesti rajoittanut **rahoittajavetoisuus**. Rahoittajien suunnittelemat ja hallinnoimat hankkeet ovat kärsineet paikallistuntemuksen puutteesta ja tavoitteet ovat usein jääneet saavuttamatta. **Paikallisen omistajuuden puutteessa** moni hanke on kuollut rahoittajien poistuessa. Joskus paikallistalous, kulttuuri tai ympäristö on jopa kärsinyt kehityshankkeista.

Muilla apumuodoilla on ollut omat ongelmansa.

Varsinkin 70-luvulla köyhien maiden hallitsijoille annettiin **halpoja lainoja** korruption valvontaa tai investointisuunnitelmia kyselemättä. Yksi seurauksista on 80-luvulta jatkunut velkakriisi, jonka kourissa monien maiden velanhoitomaksut ovat tänään nousseet jopa koulutus- tai terveysbudjetteja suuremmiksi.

Matemaattisten talousmallien **yksisilmäinen soveltaminen** tilanteesta toiseen on haitannut monen maan kehitystä. Asiantuntijat ovat tänään lähes yksimielisiä esimerkiksi siitä, että 90-luvulla IMF:n dogmaattisuus syvensi Aasian finanssikriisiä.

Kehitysyhteistyön tekijöillä täytyy olla rehellisyyttä nähdä kehitysyhteistyön ongelmat.

Jokaisesta vaikeasta tehtävästä ei kuitenkaan voi vetäytyä. Maailmassa kuolee vuosittain kuusi miljoonaa alle viisivuotiasta lasta aliravitsemukseen. Joka päivä yli 800 miljoonaa ihmistä käy nukkumaan nälkäisinä ja 24 000 kuolee nälkään. HIV/AIDS tappaa yli kaksi miljoonaa ihmistä vuosittain. Me emme voi vain sulkea silmiämme tältä kärsimykseltä.

Tilanne on samanlainen monen muun vaikean tehtävän kohdalla. Kotimaisiakin esimerkkejä löytyy. Suomessa hallitus toisensa jälkeen on ponnistellut työllisyyden lisäämiseksi, melko pienin tuloksin. Kukaan ei kuitenkaan ehdota että hallitus lakkaisi yrittämästä.

"Kehitysyhteistyöllä onkin ollut osansa eräissä talouden menestystarinoissa. Köyhyyteen jämähtäneissä maissakin se on helpottanut satojen miljoonien ihmisten elämää tarjoamalla peruspalveluja ja velkahelpotuksia"

Yksin **velkahelpotusten** vaikutus monen rutiköyhän ihmisen arkipäivään on huomattava. Iso-Britannian kansainvälisen kehityksen osaston (DFID) tutkimusten mukaan esimerkiksi Ugandassa koulutuksen, terveydenhuollon ja muiden köyhyyttä vähentävien toimintojen budjetit ovat velkojen osittaisen mitätöinnin jälkeen vuosina 2000-3 kasvaneet 75 prosenttia. Tansaniassa varoja suunnattiin vuoden 2001 velkahelpotusten jälkeen erityisesti koulutukseen ja ala-astetta käyvien lapsien lukumäärä on kasvanut yli 50 prosentilla.

Pidemmällä aikavälillä kehitysyhteistyön vaikutusta on vaikeampi eriyttää muiden taloudellisten ja yhteiskunnallisten prosessien vaikutuksista. Kokonaiskuva, joka tapauksessa, on **kohtuullisen positiivinen**. Sitten 1960-luvun, lapsikuolleisuus köyhissä maissa on puolittunut, aliravitsemus on vähentynyt kolmanneksella ja koulutusta vaille jäävien lasten määrä on supistunut puolesta alle neljännekseen. Maaseudulla puhdasta vettä oli 60-luvulla saatavilla yhdelle perheelle kymmenestä, nyt kolmelle neljästä (lähde: YK:n kehitysohjelma UNDP).

Kehitysyhteistyö on haastavaa mutta arvokasta. Sen avulla on **helpotettu satojen miljoonien ihmisten elämää**.

"Lupaukset köyhyyden 'poistamisesta' apua lisäämällä perustuvat käsitesotkuun ja hatariin laskelmiin."

Kansainvälisen köyhyysrajan asettaminen yhteen dollariin päivässä on ruokkinut katteettoman yksinkertaistavaa kuvaa siitä, mitä köyhyys on. Todellisuudessa tämän tilastollisen köyhyysrajan ylitys, parin rovon tulonlisäys päivässä, ei tietenkään tee köyhää viljelijää tai slummiasukasta hyvinvoivaksi.

Monelle ihmiselle **köyhyys** ei tarkoita ainoastaan varojen puutetta, vaan myös **turvattomuutta, koulutuksen puutetta, lyhyttä elämää ja poliittisten oikeuksien puutetta**. Köyhyys tulee siis käsittää moniulotteisena ongelmana. Kehitysyhteistyöllä voidaan tukea edistysaskeleita kaikilla näillä saroilla, mutta pelkkä kehitysapu ei tehokkaimmillaankaan voi pyyhkiä pois kaikkea kurjuutta.

Kestävät tulokset vaativat paljon muutakin kuin kehitysapua: rauhaa, poliittiset oikeudet tunnistavaa politiikkaa sekä talouskasvua.

Monet kehityskysymysten parissa työskentelevät puhuvat köyhyyden poistamisesta korostaakseen, että YK:n vuosituhatavoitteisiin kirjattu köyhyyden puolittaminen ei riitä - jälkimmäistä puolikasta ei voida unohtaa. Köyhyydestä puhuessamme viittaamme myös sen poliittisiin, sosiaalisiin, kulttuurisiin ja ekologisiin ulottuvuuksiin.

"Suomen kehityspolitiikka seuraa kansainvälisiä Maailmanpankki-vetoisia nykyoppeja. ... Apu keskitetään maille, jotka noudattavat 'hyvää politiikkaa' ja integroituvat maailmantalouteen. ... Tuloksista on toistaiseksi vähän näytöä."

Kehitysyhteistyön laadun parantamiseksi on paljon tehtävää. Laatua voidaan muun muassa parantaa koordinoimalla eri rahoittajatahojen työtä paremmin. Suomen hallituksen päätös keskittää voimavaroja Suomen vahvuusalueille, maittain ja teemoittain, on näiden pyrkimysten mukainen.

Keskeistä laadun parantamisessa on köyhien maiden omistajuus oman maansa

kehityksestä. Vuosituhattavoitteetkin perustuvat ymmärrykselle, että **köyhät maat ovat itse vastuussa kehityksestään**. Rikkaiden maiden tehtävänä on tukea kehitystä.

Valitettavasti tätä oppia ei kehitysyhteistyössä sovelleta johdonmukaisesti. Kehitysavun ja velkahelpotusten, luonnonmullistuksia lukuun ottamatta jopa kriisiavun saamisen ehtona on, paitsi läpinäkyvä kirjanpito, myös liberalistisen talouspolitiikan noudattaminen. Kaikkein köyhimmät, korkeasti velkaantuneet maat saavat Maailmanpankilta ja Kansainväliseltä valuuttarahastolta velkahelpotuksia, mutta vain jos integroituvat maailmantalouteen esimerkiksi yksityistämällä tuotantoa ja liberalisoimalla kauppaa.

Köyhien maiden poliittisen liikkumavaran rajaaminen apua ehdollistamalla on kehitysyhteistyön periaatteiden vastaista. Se kaventaa demokratiaa, rajoittaa maiden itsemääräämisoikeutta, omistajuutta omista talouspoliittisista ratkaisuistaan ja siten heidän mahdollisuuksiaan omaksua vastuuta omasta kehityksestään.

"Kehitysyhteistyön tehtävänä ei enää ole tehdä kaikista kehityismaistateollisuusmaiden kaltaisia. ... Köyhyyden 'vähentäminen' tuskin ratkaisee maailman kehitysongelmia."

Voidaan sanoa, että tämän päivän kehitysyhteistyö lieventää köyhyyden oireita **sen sijaan että se pureutuisi köyhyyden syihin**.

Kaikkein köyhimmissä maissa köyhyyden kestävä vähentäminen vaatii kestäväää talouskasvua. Katsaus historiaan osoittaa, että **kestävä talouskasvu vaatii teollistumista**. Se osoittaa myös, että jokainen Iso-Britannian jälkeen teollistunut maa Saksasta Etelä-Koreaan aloitti teollistumisensa tukemalla ja suojelemalla nuoria teollisuusyrityksiä kunnes työ opetti tekijäänsä ja yritykset pystyivät kilpailemaan muiden maiden yritysten kanssa.

Viime vuosina teollisuuspolitiikat ovat kuitenkin menneet muodista. Rikastuneet maat toki edelleen tukevat oppimista lupaavilla teollisuuden aloilla - riittäähän niiden kassoista rahaa tutkimus- ja kehitystoimintaan - mutta kauppatulleja rikkaiden maiden harjaantunut teollisuus ei enää juurikaan tarvitse.

Kansainväliset kehityslaitokset siis keskittyvät, vuosituhattavoitteiden mukaisesti, parantamaan ruokaturvaa, terveydenhuoltoa, koulutusta, tasa-arvoa ja ympäristön tilaa. Kestävän kehityksen moottoreiksi ei näistä tekijöistä ole.

Silti, nykyoppienkin mukaisella kehitysyhteistyöllä on roolinsa kehitysongelmien ratkaisemissa. Esimerkiksi koulutustason nostaminen on paikka paikoin välttämätön ehto kestäväälle kehitykselle - sekä elinkeinoelämän kehitykselle että poliittisten oikeuksien syventymiselle.

"Suomen kehitysyhteistyö on muuttunut... Yksi näyttää kuitenkin pysyneen samana: vaatimus nostaa kehitysyhteistyömäärärahat 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta."

Tiivistäen voimme siis todeta, että kehitysyhteistyö on haastavaa. Laadun parantamiseen ja köyhien maiden omistajuuden lisäämiseen tulee kiinnittää jatkuvaa huomiota. Kestävät

tulokset myös vaativat paljon muutakin kuin kehitysapua; rauhaa, poliittiset oikeudet tunnustavaa politiikkaa, talouskasvua.

Siksi **kehitysyhteistyömäärärahojen nostaminen ei riitä** Suomen panokseksi globaalin eriarvoisuuden vähentämisessä. Lisäksi tarvitaan määrätietoista työtä politiikan johdonmukaisuuden parantamiseksi, ettei esimerkiksi Suomen kauppapolitiikka, maatalouspolitiikka tai turvallisuuspolitiikka lisää inhimillistä kurjuutta. Suomi voisi osoittaa poliittista johtajuutta niin EU:ssa kuin muilla kansainvälisillä foorumeilla muun muassa juuri kehitysmaiden poliittisen liikkumavaran lisäämiseksi.

Kehitysyhteistyöllä on kuitenkin helpotettu satojen miljoonien ihmisten elämää ja moraalinen vastuumme on tehdä niin tulevaisuudessakin sekä ponnistella työn laadun parantamiseksi.

Usean muun rikkaan maan ohella Suomi sitoutui nostamaan kehitysavun YK:n suosittamalle 0,7% tasolle jo 1970-luvun alussa. Se että sama sitoumus on edelleen ajankohtainen, vaikka maailman kilpailukykyisimmäksi rankattu taloutemme on hallituksenkin mukaan vahvassa kasvussa, kertoo ennen kaikkea suomalaisten päättäjien maailmankuvasta: ihmisoikeudet eivät ole tärkeitä eikä maailman turvattomuuden uskota koskettavan lintukotoamme.

Tytti Nahi, Kepan kehityspoliittinen sihteeri